

**Møte for lukkede dører
mandag den 2. juni 1975 kl. 10.**

President: G u t t o r m H a n s e n .

D a g s o r d e n (nr. 2):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om offentliggjørelse av referater fra møter i Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite i 1931, 1932 og 1933 og fra møter i Protokollkomiteen i 1933 (innst. S.B.)
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om fortrolige overenskomster inngått med fremmede stater i 1974 (innst. S.C.)
3. Spørsmål fra representanten Arent M. Henriksen til forsvarsministeren:
«Når og i hvilken forbindelse vedtok Stortinget byggingen av en Loran C navigasjonsstasjon i Bø i Vesterålen?»

Presidenten: Presidenten foreslår at møtet holdes for lukkede dører - og anser det som bifalt.

Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 61 nevnte funksjonærer foreslås gitt adgang til møtet. - Det anses som bifalt.

Videre vil presidenten foreslå, etter anmodning fra forsvarsministeren, at departementsråd Caspar Stephansen og byråsjef Otto Grimley får være til stede i diplomatlosjen under behandlingen av sak nr. 3 - og anser det som bifalt.

Representantene Eindrude *Sommerseth*, Odd *Vattekar*, Sverre *Juvik* og Gunnar *Johnsen*, som har hatt permisjon, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Oslo, platearbeider Ove *Larsen*, har tatt sete.

Statsråd Alv Jakob *Fostervoll* overbrakte 1 kgl. prp. (se under Referat).

S a k n r . 1 .

Innstilling fra Stortingets presidentskap om offentliggjørelse av referater fra møter i Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite i 1931, 1932 og 1933 og fra møter i Protokollkomiteen i 1933 (innst. S.B.)

Innst. S.B. og vedtak (ingen debatt om saken) er offentliggjort i sin helhet, jfr. innst. S. 415 og St.tidende s. 4552.

V o t e r i n g :

Presidentskapets innstilling bifaltes enstemmig.

Sak nr. 2.

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om fortrolige overenskomster inngått med fremmede stater i 1974 (innst. S.C.)

Arne Kielland: Det gjelder sak 1 av de tre, fortrolig avtale av 1973 om forlengelse av det norsk-amerikanske memorandum av 1968 om anskaffelse av forsvarsmateriell og tjenester. Jeg har sett litt i de papirene som knytter seg til denne saka. Det er en sak som må ses i sammenheng med åpen avtale av 1950 om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA, igjen skapt på grunnlag av norsk NATO-medlemskap.

Det vil ikke overraske noen at SV ikke liker dette. Vi synes ikke tida er inne til å sette fram forslag ut fra at vi ikke liker dette. Jeg vil bare peke på at dette, foruten kjøp og salg av forsvarsmateriell, bl.a. dreier seg om en årlig betaling fra norske myndigheter til den amerikanske ambassaden i Oslo på godt og vel 1 mill. kr. Så vidt jeg skjønner, skal den norske betalinga gå til dekning av administrasjonsutgifter i tilknytning til forsvarsavtalen mellom USA og Norge. Det står i et av de papirene som følger med, at dette bl.a. innebærer utlegg til opplæring i tilknytning til denne avtalen. Jeg går ut fra, og har forstått papirene slik, at det er en vanlig opplæring i tilknytning til at en tar imot ulikt militært materiell som tanks, skytevåpen m.m., og jeg går ut fra at denne fortolkningen på dette punktet er riktig.

Paul Thynnes (ordfører for saken): Jeg tror ikke det er riktig å knytte forbindelseslinjene slik som representanten Kielland nu nettopp gjorde. Den avtale som Stortinget her er innbudt til å ta stilling til, er en enkel avtale som for så vidt kan frigjøres helt fra de andre avtaler som eksisterer på tilknyttede områder. Det denne avtale går ut på, er rett og slett at USA forplikter seg til å kjøpe igjen varer fra Norge for 25 pst. av det beløp som vi kjøper materiell for fra USA. Så enkelt er det. Og om denne avtale ikke blir godkjent, mister Norge den økonomiske fordel som ligger i dette. Alle andre avtaler, inklusive de som hr. Kielland refererer til, vil fortsatt bli stående. Hvis angrepet skal rettes noe sted, må det være mot de andre avtaler, som jeg forstår at SV på sine premisser ikke er begeistret for. Men denne avtale berører ikke disse forhold direkte.

Presidenten: Flere har ikke forlangt ordet.

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets melding om fortrolige overenskomster inngått med fremmede stater i 1974 - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3 .

Spørsmål fra representanten Arent M. Henriksen til forsvarsministeren:

«Når og i hvilken forbindelse vedtok Stortinget byggingen av en Loran-C navigasjonsstasjon i Bø i Vesterålen?»

Arent M. Henriksen: Jeg har stilt følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Når og i hvilken forbindelse vedtok Stortinget byggingen av en Loran C-navigasjonsstasjon i Bø i Vesterålen?»

Statsråd Alv Jakob Fostervoll: I mai 1958 mottok daværende utenriksminister Lange en henvendelse fra den herværende amerikanske ambassade med forespørsel om opprettelse av en radionavigasjonsstasjon av typen LORAN-C i Norge.

Regjeringens sikkerhetsutvalg, som foruten statsministeren bestod av utenriksministeren, forsvarsministeren, handelsministeren, justisministeren og finansministeren, godkjente i møte 3. juli 1958 at norske og amerikanske eksperter sammen skulle prøve å finne fram til hvor stasjonen eventuelt burde ligge og fremme forslag i denne forbindelse. Det ble på grunnlag herav utarbeidet et utkast til noteveksling mellom Norge og USA med forslag om norsk-amerikansk samarbeid om opprettelse av en LORAN-C-stasjon i Bø i Vesterålen.

Saken ble deretter drøftet i Regjeringens sikkerhetsutvalg flere ganger og senest 16. januar 1959. Det fant sted en noteveksling mellom Norge og USA datert 28. januar 1959. Etter ytterligere forhandlinger om iverksettelsen av notevekslingens bestemmelser ble saken drøftet i regjeringen, og notevekslingen ble godkjent ved fortrolig kgl. resolusjon av 13. november 1959. I betraktning av at LORAN-C-systemet var under utprøving og også hadde militær interesse, var behandlingen av denne sak

gradert, og den ble derfor behandlet etter de regler som gjaldt for graderte saker i embetsverket og i regjeringen. Statsrådsprotokollen med den fortrolige kgl. resolusjon av 13. november 1959 om bygging av ovenfor nevnte navigasjonssystem ble forelagt utenriks- og konstitusjonskomiteen på vanlig måte i samsvar med Grunnlovens § 75 f, jfr. § 30. Denne komite hadde ikke noe å bemerke til omhandlede avtale.

I samsvar med Grunnlovens § 75 g ble avtalen tatt med i traktatforelegget for 1959. Utenriks- og konstitusjonskomiteen la i Innst. S.B. for 1959-60 av 12. mars 1960 fram «Tilråding frå utanriks- og konstitusjonsnemnda om avtalar med framande maktar inngått i 1959» for Stortinget. Angjeldende sak er omtalt i tilrådingens punkt 1-B-10. Tilrådingen ble vedtatt i hemmelig møte i Stortinget 1. juni 1960.

Arent M. Henriksen: I St.meld. nr. 48 for 1961-62 står det bl.a. når det gjelder LORAN-C-stasjoner at de har kun interesse for Norges Sjøkartverks og Havforskningens behov. I et vedlegg til denne stortingsmeldinga står det bl.a.:

«Loran-C brukes foreløpig bare til havforskning og militære formål.»

Jeg vil ut fra dette spørre hvilke behov man med denne stasjonen hadde til hensikt å dekke på det tidspunkt da den ble planlagt. Jeg vil be forsvarsministeren klargjøre overfor Stortinget hvilken hensikt man hadde med byggingen av denne stasjonen.

Statsråd Alv Jakob Fostervoll: LORAN-C-systemet er en videreutvikling av navigasjonssystemet LORAN-A, i forbindelse med hvilket det ble bygd en stasjon på Bø i Vesterålen under fjerde del av infrastrukturprogrammet. LORAN-C har større nøyaktighet og større rekkevidde enn LORAN-A. En regner med at LORAN-C etter hvert vil erstatte LORAN-A.

Det eksisterer LORAN-C-kjeder flere steder i verden. Tilsvarende system benyttes av Sovjetunionen.

LORAN-C-stasjonene er internasjonalt registrert, og navigasjonssystemet kan nyttes av alle som har egnede mottakerapparater. Slikt utstyr er i fritt salg. De første mottakere var kostbare, men etter at det er utviklet billigere mottakere, er bruken økt bl.a. i handels- og fiskerflåten.

Navigasjonssystemet LORAN-C har størst betydning for overflatefartøyer. Det kan også nyttes av de undervannsbåter som har egnet mottakerutstyr på tilsvarende måte som det nyttes andre elektroniske navigasjonssystemer. LORAN-C kan ikke anvendes som hovednavigasjonssystem i neddykket tilstand, da systemets radiobølger bare i begrenset utstrekning trenger ned i vann. De strategiske undervannsbåter har innebygde treghetssystemer for sin navigering under vann. Disse treghetssystemer kalibreres fra tid til annen først og fremst mot meget nøyaktige

satellittsystemer, stjerneobservasjoner o.l. Ingen av de stormakter som har strategiske undervannsbåter, har gjort sin navigering av disse avhengig av navigasjonsstasjoner i andre land enn sine egne.

LORAN-C-stasjonen i Bø i Vesterålen ble bygd som tillegg til den NATO-finansierte LORAN-A-stasjon samme sted, på samme måte som det senere ble gjort på Jan Mayen. Tilleggsutgiftene for LORAN-C ble betalt av USA.

Når det gjelder den konkrete delen av hr. Henriksens spørsmål, om hva som var begrunnelsen på det tidspunkt dette ble innført, kan jeg bare svare at det simpelthen var å få et mer nøyaktig navigasjonssystem, som det allerede på det tidspunkt var klart ville ha størst nytte for overflatefartøyer. Hvis det skulle ligge vesentlige andre hensikter til grunn for opprettelsen enn de som er klarlagt gjennom mitt svar i dag, og gjennom det som tidligere er kommet til uttrykk, går jeg ut fra at dette vil bli klarlagt av det utvalg som er nedsatt for å vurdere denne saken.

Referat:

- (1) Kgl. prp. om fullmakt til kjøp av aksjer i norske selskaper. (St.prp. nr. 187)
Enst.: Sendes finanskomiteen.

Protokollen ble deretter opplest og foranlediget følgende bemerkning:

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at vararepresentanten for Rogaland fylke, ordfører, kjøpmann John Tveit, ikke har tatt sete i dette møte, og ber om at det blir strøket av protokollen.

Presidenten anmoder representantene om å avlevere de utleverte hemmeligstemplede dokumenter.

Møtet hevet kl. 10.20.